

Prefață

Muntele Athos este, în felul său unic, centrul Ortodoxiei monastice, care fascinează și irită în același timp, ceea ce înseamnă că este o referință de neocolit. O lume a singuraticilor, inundată de pelerini, turiști, curioși și căutători. Cu toții sunt intrigati de existența unui loc unde „nu se naște nimeni – doar se moare”, un spațiu unde „veșnicul ciclu al nașterii și al morții este întrerupt”¹.

Secolul XX a fost, pentru Muntele Athos, un veac complicat, ca de altfel pentru întreaga lume. Muntele monahilor a cunoscut decadența, în prima jumătate scade drastic numărul călugărilor, se simte o secularizare progresivă și riscă să se „muzeifice”, să devină depozitarul unei bogate moșteniri, golită de focul viu al vieții. În această perioadă Mănăstirile din Munte sunt preponderent idioritmice, fără organizare comună, chinovială, ceea

¹ Rudolf Irmeler, *Geheimnisvoller Athos*, Brunnen Verlag, Giessen und Basel, 1965, p. 27.

8

ce diminuează coeziunea spirituală și scade intensitatea vieții ascetice.

Anii '70 sunt martorii unei renașteri uluitoare. În această perioadă, preponderent în Europa de Vest se manifestă o criză a paradigmei moderne. Dacă, începând cu secolul XIX, asistăm la o puternică secularizare, întemeiată pe gândirea științifică și pe progres, care tindea să elimine religia din societate și, în general, din viața publică, anii '60-'70 sunt martorii unei noi schimbări. Pe fondul traumei războaielor mondiale, al deziluziei față de progresul tehnic și al exploziei ideologiilor, vedem că renaște interesul pentru spiritualitate (adesea în forme non-instituționale), se redescoperă Tradiția, mai ales în rândul tinerilor, și este refuzat consumismul și formalismul religios auster. În acest context mai larg este redescoperită Ortodoxia cu dimensiunea ei mistică, mai ales sub forma ei ascetic-aghioritică.

Acesta este contextul larg în care se produce și revirimentul athonit, animat de o serie de monahi tineri, formați în afara Sfântului Munte, alături de ucenicii

lui Iosif Isihastul (1897-1959). Numele cele mai reprezentative sunt Emilianos Vafeidis (1934-2019), Gheorghe Kapsanis († 2014) și Vasilios Gondikakis (n. 1936), care au restaurat viața de obște și tradiția teologică aghiorită. S-au alcătuit obști tinere, cu viață liturgică intensă, și au fost atrase numeroase vocații din Grecia, dar și din spațiul fostelor țări comuniste. Spiritualitatea Muntelui ajunge să fie cunoscută în Vest și prin mărturia convertiților Occidentali, între care un loc cu totul aparte îl ocupă Părintele Placide Deseille, călugăr catolic francez, trecut la Ortodoxie sub influența monahismului athonit. Influența Sfântului Munte ajunge și în America de Nord, prin Efrem Filotheitul (1927-2019), care emigrează în Arizona și ctitorește 17 mănăstiri, care exercită o enormă influență și contribuie semnificativ la explozia Ortodoxiei americane.

Un nume care nu trebuie ignorat este Sf. Siluan Athonitul (1866-1938), care ajunge prin ucenicul său, Sf. Sofronie Saharov (1896-1993), să exercite o enormă influență în toată Europa de Vest și apoi în întreaga

lume creștină, iradiind din mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul, din Essex, Anglia. La fel de influenți au fost și Sf. Paisie Aghioritul (1924-1994) și Sf. Porfirie Kavsokalivitul (1906-1991), ca reprezentanți ai spiritualității athonite, propovăduind în lume.

Dacă în anii '60 Athosul încă nemonitorizat și neelectrificat era o destinație pentru puțini curioși (Rudolf Irmeler, un pastor lutheran care vizitează Muntele, notează diagnoza rapidă a unui monah: „americani vin mai ales pentru fotografii și pentru senzație”, germanii „vor să vadă bibliotecile și tezaurul mănăstirilor”, iar francezii „vor să vadă țara fără femei. Nu pot să creadă că mai există astăzi așa ceva”²), astăzi peisajul s-a schimbat radical. Pelerinii inundă cărările Muntelui, iar cărțile despre Mănăstirile din Sfântul Munte s-au acumulat. Părintele Cătălin Pălimaru, el însuși un iubitor al spiritualității aghioritice, a consemnat cu consecvență aparițiile în limba română ale celor mai importante lucrări despre Muntele Monahilor și spiritualitatea lui.

² Rudolf Irmeler, *Geheimnisvoller Athos*, p. 26.

Acestea toate sunt acum adunate într-un volum ce poate alcătui un foarte util ghid care să orienteze lectura celui care dorește să cunoască intim lumea călugărilor aghioriți. Dar, mai mult decât atât, toate aceste însemnări sunt o invitație discretă la pelerinaj.

Pr. lect. univ. dr. Paul Siladi